

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 3/2003 rd**

**Berättelse om regeringens åtgärder under
år 2002**

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 maj 2003 regeringens berättelse (B 4/2003 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att fackutskotten skall lämna utlåtande om berättelsen till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Harri Skog, överinspektör Martti Myllylä och överinspektör Marja-Riitta Pihlman, arbetsministeriet
- konsultativ tjänsteman Leila Räsänen, utvecklingschef Lars-Mikael Bjurström och överinspektör Markus Seppelin, social- och hälsovårdsministeriet
- överdirektör Matti Heikkilä, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har behandlat berättelsen om regeringens åtgärder beträffande sitt eget ansvarsområde och sysselsättningsberättelsen för 2002, som ingår i bilagorna till regeringens berättelse.

Utskottets uttalanden

I utlåtandet utvärderas de uttalanden som regeringen godkänt på förslag av utskottet. Enligt utskottet är regeringens redogörelser och ståndpunkter adekvata.

I berättelsen ingår ett uttalande om kontroll av bakgrunden hos personer som arbetar med barn inom ramen för frivilligarbete (RP 3/2002 rd). Arbetsministeriet har sänt uttalandet till undervisningsministeriet för eventuella åtgärder efter-

som frågan ingår i undervisningsministeriets ansvarsområde. Enligt berättelsen ger frågan inte längre anledning till några åtgärder från arbetsministeriets sida. Uttalandet kommer emellertid inte upp i det avsnitt i berättelsen som gäller undervisningsministeriet. Utskottet påpekar att uttalandet fortfarande är aktuellt och förutsätter att det fortfarande tas upp i berättelsen antingen i avsnittet om arbetsministeriet eller i avsnittet om undervisningsministeriet.

Sysselsättningsberättelsen för 2002

Med stöd av 1 kap. 6 § i lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002) skall arbetsministeriet årligen lämna en sysselsättningsberättelse som komplement till berättelsen om regeringens åtgärder. Sysselsättningsberättelsen redogör för

hur målen för den offentliga arbetskraftsservicen har utfallit och för läget och utvecklingen inom arbetskraftsservicen. Sysselsättningsberättelsen lämnas nu för första gången med stöd av den nya lagen om offentlig arbetskraftsservice, som trädde i kraft den 1 januari 2003.

I sysselsättningsberättelsen beskrivs och sammanställs resultaten av de viktigaste sysselsättningsfrämjande insatserna från statsförvaltningens sida. Genomförandet och uppföljningen av sysselsättningsstrategierna i regeringsprogrammet utgör en viktig del av inventeringen.

Enligt utskottets uppfattning innehåller sysselsättningsberättelsen för 2002 en komprimerad och heltäckande beskrivning av sysselsättningsläget och de arbetskraftspolitiska insatserna. Den ger en god översikt över regeringens sysselsättningspolitik och utfallet av sysselsättningsstrategierna.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I sysselsättningsberättelsen sägs att lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som trädde i kraft den 1 september 2001, på flera sätt har underlättat för långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Lagen förpliktar kommunerna och arbetskraftsbyråerna att samarbeta om en aktiveringsplan och lämplig service för varje klient.

Enligt uppgifterna i arbetsförvaltningens register fanns det i slutet av 2002 cirka 106 500 arbetssökande som uppfyllde villkoren för att få en aktiveringsplan. När lagen planerades utgick man från att ungefär 77 000 personer skulle omfattas av bestämmelserna om aktiveringsplan, men antalet har således varit betydligt högre. Däremot har andelen unga under 25 år varit betydligt färre än förväntat.

Enligt sysselsättningsberättelsen hann bara knappt en tredjedel av de som uppfyllde villkoren få en aktiveringsplan inom 2002. Noteras kan dock att nästan alla de unga som uppfyllde villkoren fick en aktiveringsplan. Verkställigheten av lagen har gått långsammare än avsett eftersom många orter har avsatt alltför små resurser för verksamheten.

Enligt vad utskottet har erfarit har arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte kommit i gång långsammare än väntat. När lagen bereddes räknade man med att ungefär 34 500 aktiveringsplaner skulle läggas upp årligen. Det första året lagen tillämpades upprättades 22 967 aktiveringsplaner i hela landet. Situationen varierar stort beroende på arbetskrafts- och näringscentral och kommun. Flest aktiveringsplaner har arbetskraftsbyråerna och kommunerna i Lappland, Österbotten, Birkaland, Kajanaland och Nyland hunnit med, medan Södra Savolax, Mellersta Finlands och Tavastlands arbetskrafts- och näringscentraler står för det lägsta antalet.

Det största problemet har varit att arbetskraftsresurserna är för knappt tilltagna i relation till antalet klienter. När en aktiveringsplan läggs upp måste både en arbetskraftstjänsteman och en socialtjänsteman vara närvarande samtidigt och stå för sin del av arbetet. En intervju tar i snitt 2,2 timmar i anspråk. Det krävs större personella resurser för arbetet med aktiveringsplaner.

På en del orter har arbetet försvårats av att det varit svårt att få fram lämpliga platser för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och av att det inte funnits adekvat handledning. Till saken hör att det också krävs större satsningar på stödtjänster, t.ex. hälsovård och missbrukarvård. Många klienter behöver en stödperson för att kunna genomföra sin aktiveringsplan. Därför är det viktigt att stödpersonsverksamheten uppmärksammas mer i arbetet med aktiveringsplaner och i utbildningen av personalen.

Enligt vad utskottet har erfarit handlar det inte bara om för små personella resurser utan också om attityder och prioriteringar. De kommuner som har satsat på aktiveringsplanerna har haft goda erfarenheter av arbetet. En positiv sak är att nästan alla unga har fått en aktiveringsplan. Bara distrikten för Södra Savolax och Satakunta arbetskrafts- och näringscentraler är undantag från regeln. Det är viktigt att unga arbetslösa fångas upp med en gång när de blir arbetslösa och att alla arbetslösa unga snabbt involveras i samhällets sysselsättningsfrämjande åtgärder, understryker utskottet.

Det är angeläget att satsa på individuellt upplagda och realistiska sysselsättningsvägar för långtidsarbetslösa. I det rådande läget på arbetsmarknaden är det ofta mycket osäkert om svår-sysselsatta personer får arbete efter att ha genomgått arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Problemet är att det är svårt att finna lämpliga arbetstillfällen för personer med långvarig arbetslöshet bakom sig. Utskottet skyndar på lagstiftningen om sociala företag och åtgärder för att skapa lämpliga arbetstillfällen för personer med låg utbildning.

Undersökningar visar att både de arbetslösa och de berörda tjänstemännen tycker att aktiveringsplanerna är till nytta. Hälften av de som hade fått en aktiveringsplan hade antingen fått ett jobb på den öppna arbetsmarknaden eller omfattades av aktiva arbetsmarknadsåtgärder under en uppföljningstid.

Det är viktigt att satsa på åtgärder för att hjälpa långtidsarbetslösa att återinträda på arbets-

marknaden, anser utskottet. Då är aktiveringsplanerna ett nyttigt verktyg, visar erfarenheterna. Tack vare aktiveringsplanerna har arbeidskraftsmyndigheterna och den sociala sektorn kunnat intensifiera sitt samarbete samtidigt som de har fått fler instrument i sitt arbete för att hjälpa klienterna. Enligt utskottet är det viktigt att regeringen utan dröjsmål utreder varför vissa arbeidskrafts- och näringscentralsdistrikt bara har lagt upp aktiveringsplaner för en bråkdel av de som har rätt att få en plan och vidtar åtgärder för att alla som uppfyller villkoren får en aktiveringsplan så snart som möjligt.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför som sitt utlåtande

att grundlagsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 6 juni 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Eva Biaudet /sv
Antti Kaikkonen /cent
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Maija-Liisa Lindqvist /cent

Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Markus Mustajärvi /vänt
Leena Rauhala /kd
Paula Risikko /saml
Jaana Ylä-Mononen /cent
ers. Matti Kauppila /vänt.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.